

ÜÇÜNCÜ KISIM: SONUÇ

ÇARE BAŞKANLIK MI? CEVAP: HAYIR!

TÜRKİYE’NİN İHTİYACI: YENİ BİR VİZYON!

İktidar yetkililerinin de son dönemlerde sıkça tekrarladığı bir söyleme kesinlikle katılıyorum: “TÜRKİYE TIKANDI, TÜRKİYE PATİNAJ YAPIYOR!”

Farklı düşündüğümüz nokta ise şudur: İktidar yetkilileri bu “tıkanmanın” çözümünü sistem değişikliğinde, “başkanlıkta” görüyor. Parlamenter demokrasilerin “*bir yerden sonra tıkanma yaşadığını*” söylüyor.

Oysa ben, parlamenter sistemde herhangi bir temel sorun olmadığını düşünüyorum.

Neticede Avrupa’nın tamamı parlamenter sistemle yönetiliyor! (Avrupa’da sadece birkaç ülkede yarı başkanlık modeli vardır: Fransa, Portekiz. Yarı başkanlık da özünde bir parlamenter sistemdir, zira cumhurbaşkanı, başbakan ve hükümet vardır ve meclis, hükümeti her zaman güvensizlik oyu ile düşürebilir. Yarı başkanlık, sadece cumhurbaşkanının (klasik parlamenter sisteme göre) biraz daha yetkili olduğu bir sistemdir; ama özünde parlamenter bir sistemdir. Yarı başkanlık sisteminin en yetkili ismi, efsanevi

profesör Maurice Duverger'nin tespiti de bu yöndedir.) Avrupa'da ortalama kişi başı gelir, bizim ortalama 3-4 mislimiz yüksek. Yani Avrupalılar, bizden ortalama 3-4 misli zengin. Demek ki parlamenter sistemle daha epey ilerleyebileceğimiz yol var!

Üstelik bu kitabın 1. Kısım 7. Bölümü'nde gördüğümüz üzere: Dünyanın en zengin ülkeleri açık ara parlamenter sistemle yönetiliyor. ABD hariç, başkanlıkla yönetilen ülkeler dünyanın en fakir ülkeleri arasında yer alıyor.

Hem insani gelişmişlik hem de ekonomik refah açısından: Parlamenter sistemle yönetilen ülkeler, başkanlıkla yönetilen ülkelere göre çok daha iyi durumdadır.

Bu sebeple, parlamenter sistemin bu "tıkanmayı" yarattığını düşünmüyorum!

Ancak "patinaj ve tıkanma" olduğunu hepimiz kabul ettiğimize göre, bunun sebeplerini iyi tahlil edip, **YENİ BİR VİZYON OLUŞTURMALIYIZ!**

Küçük bir not: Kaldı ki, daha önce de yazdığım üzere:

Son 2 yıldır ülkemizde parlamenter sistemden ziyade, "fiili Türk tipi başkanlık sistemi" uygulanıyor. Çare arayışlarını tartışırken, bu gerçeği de her zaman hatırlamalıyız: *demek ki "Türk tipi başkanlık" sorunlarımıza çare olmadı!*

SORUNLARIMIZIN ÇOĞU ANAYASAMIZDAN KAYNAKLANMIYOR

Mevcut anayasamız için sürekli "darbe anayasası", "vesayetçi anayasa" gibi sözler sarf ediliyor. Oysa anayasamızda 1982'den sonra 89 madde değişmiştir. Birçok alanda anayasa demokra-

tikleşmiştir. Bugün için tümüyle bir “darbe anayasasından” veya “vesayetçi anayasadan” bahsetmek adil bir yaklaşım değildir.

Kanaatimce, son yıllarda yaşadığımız sorunların büyük çoğunluğu, anayasamızdan değil, kısaca şu nedenlerden kaynaklanıyor:

- Yasalardan ve yasaların mahkemelerce yorumlanması ve uygulanmasından,
- İdarenin bazı uygulamalarından,
- Yanlış politikalardan.

Bunların hiçbiri “anayasa” ile ilgili sorun değildir!

Örnek vermek gerekirse; yanlış bir dış politikanın faturası ağır oluyor. Yanlış dış politika, anayasadan değil, o anki siyasi tercihlerin uygulanmasından kaynaklanıyor. Anayasayı on kere tadil etseniz de yanlış bir dış politikayı engelleyemezsiniz! Ama ne yapabilirsiniz? Yasamayı en azından daha iyi çalıştırıp, daha fazla ortak akıl aranmasını sağlayabilirsiniz. Bu da kısmi bir iyileştirme sağlayabilir.

Özetle, sorunlarımızın çözümü anayasa değişikliğinde değil!

Mevcut durumu, en azından “iyileştirmeye” yönelik bazı önerilerim olacaktır. Ancak, bunların çoğu anayasa ile ilgili değildir.

Burada hepsine değinmek ve kitabı odak noktasından çıkarmak istemiyorum. Sadece, birkaç ana başlık altında yeni vizyonla ilgili düşüncelerimi paylaşmak istiyorum.

TÜRKİYE İÇİN NASIL BİR VİZYON?

YENİ BİR VİZYONUN TEMEL TAŞLARI

Bu kitap sizlere yeni anayasa teklifini anlatma hedefi taşıyan bir kitaptır. Bu yüzden, bu kitap derin bir ekonomi analizi veya kapsamlı bir hukuk reform programı sunum kitabı değildir. Böyle bir iddiam yok, önceliğimiz de şu anda bu değildir.

Öncelik, teklif edilen somut anayasayı anlamak, anlatmak ve ona göre her vatandaşın kendi vicdanına uygun kararı verebilmesine katkıda bulunmaktır.

Bu kitabın sadece sonuç bölümünde geleceğe yönelik, benim gördüğüm temel ihtiyaçlara kısaca değinmek isterim. **“Tüm alanlara” değinmem imkansız**, sadece benim tecrübelerim doğrultusunda biraz daha “bilgim dahilinde” olan birkaç alana değindim.

İhtiyacımız öncelikle yepyeni bir sistem veya yepyeni bir anayasa değil; farklı alanlarda reformdur. Şimdi bunu kısaca anlatmak isterim...

1. DAHA ETKİN VE GÜÇLÜ BİR MECLİS GEREKİYOR; ANCAK BUNUN İÇİN BİR ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNE İHTİYAÇ YOK

Daha etkin ve güçlü bir Meclis neden önemli? Çünkü Meclis, bir milletin yüzde 100'ünün temsil edildiği yerdir. Yürütme, genelde bir toplumun önemli bir kesimini; ama her şeye rağmen sadece yüzde 40-50 civarında bir kesimini temsil eder.

Bu yüzden, gelişmiş demokrasilerde, meclisin bağımsız ve etkin olmasına önem verilir. Meclis, bir toplumun ortak aklını temsil eder.

Meclisin etkinliğini arttırmak için yapılabilecekler ise şunlardır:

1.1. TORBA YASA VE KHK UYGULAMASI İSTİSNAİ KALMALI: MECLİS TEKRAR GERÇEKTEN AKTİF HALE GELMELİ!

Avrupa'da ve ABD'de, bir yasanın çıkarılabilmesi ayları bulabiliyor! Yasalar için uzayan süreler, ülkelerin siyasetçileri tarafından bazen şikayete konu olsa da bu durum, ortak akıl aranarak yasaların çıkarıldığı ülkelerin genelde daha başarılı olduğu gerçeğini değiştirmiyor!

“Yasaların çıkarılması 6 ay sürsün,” demiyorum! (*Söz konusu ülkelerde ayrıca senato bulunduğu olduğu için de süreç bu kadar uzuyor.*) “Ancak neredeyse ‘bir gecede’ de yasa çıkmasını!” diyorum!

Son yıllarda Cumhuriyet tarihinin “torba yasa” rekoru kırıldı. Kanunların çoğu, torba yasa şeklinde geçiyor. Bu da demek oluyor ki; onlarca farklı kanuna ve konuya ilişkin küçük tadiller getirdiği için bu yasalar, milletvekilleri tarafından tam anlaşılmadan ve etkileri tam tartışılmadan, oylanıyor.

Torba yasa uygulamasını durdurmak, iktidarımızın elinde. Yarın, ilke kararı alıp, artık çok istisnai durumlar hariç -örneğin, bir kanundaki bir hatayı düzeltmek veya bir güncelleme yapmak dışında- torba yasaya başvurulmayacağını beyan edebilir.

Meclis “güçlendirilmek” isteniyorsa, şu an anayasamızda torba yasa uygulamasına son verilmesini engelleyen bir hüküm yok!

Aynı şekilde bir an önce KHK uygulamalarına da son verilmelidir. Ülkenin en önemli konuları, bir günde bir kararname ile değiştiriliyor: hiçbir istişare sürecinden geçirilmeden. Öngörülebilirliği yok eden bir yönetim sistemidir.

1.2. ANAYASAMIZDA KANUN TEKLİFLERİNİN İLK OLARAK MECLİS'TE HAZIRLANMASINI ENGELLEYEN BİR DURUM YOK!

Meclis güçlendirilmek isteniyorsa bakanlar kurulu biraz geride durup, bu konuda Meclis'e daha fazla alan açabilir.

Bu da tamamen siyasi iktidarların tercihine kalmıştır. Daha güçlü bir Meclis istiyorlarsa buradan başlayabilirler.

1.3. MUHALEFET HAKLARI ARTTIRILMALI:

Şu argüman öne sürülüyor: *"Mevcut sistemde Meclis yeterince güçlü değil, hükümet ne isterse yapıyor."*

Ancak bunu değiştirmek yine iktidarın elinde ve bunun için bir anayasa değişikliği gerekmiyor.

Bunu başarmanın en önemli yöntemlerinden biri de, Meclis'te diğer seslere daha fazla güç vermektir ki kanun yapımında gerçekten ortak akıl aransın.

Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüğünde bu konuda epey ilerleme sağlanabilir.

Örneğin Avrupa'da ve hatta dünyanın birçok ülkesinde, yasama sürecinde muhalefete daha belirgin haklar veriliyor. Mesela;

- a) Bazı meclis komisyonları başkanlıklarının muhalefetten olması,
- b) Denetim için kurulan meclis araştırma komisyonlarında, başkanın muhalefetten olması,
- c) Bazı meclis komisyonlarının raportörlerinin muhalefetten olması,

- d) Bazı günler muhalefete meclis gündemini belirleme hakkı verilmesi,
- e) Komisyonlara destek olan “bilgi toplama heyetleri” oluşturup, o heyetlerde eşit sayıda muhalefet üyesine yer verilmesi vb.

Tüm bu kuralların amacı aynıdır: **Kanun oluşturma sürecinde ortak aklı aramak, bu sebeple de muhalefete süreçte yeterince söz hakkı vermek.**

1.4. SEÇİM SİSTEMİ VE SİYASİ PARTİLER YASASI:

Son olarak, Meclis’i daha güçlü kılmamanın en önemli yöntemlerinden biri de milletvekillerini güçlü kılmak, seçmen-seçilen bağıni güçlendirmektir.

Bu kitapta, 1. Bölüm’de, bu konuyu ayrıntılı ele aldım, düşüncelerimi paylaştım. Burada tekrarlamayacağım.

Özetle, seçmen-seçilen bağıni güçlendirmek, siyasi partiler arasında rekabeti arttırmak ve böylece genel olarak siyasetin “kalitesini” arttırmak için seçim sistemi ve siyasi partiler yasalarında daha liberal ve daha demokratik bir ortam sağlanmalıdır.

Birikimli, kaliteli, güçlü, bağımsız ve tek “patronu” seçmen olan milletvekillerimiz olursa daha güçlü ve etkin bir Meclisimiz olur!

2. DAHA GÜVENİLİR VE TÜM ETKİLERDEN BAĞIMSIZ BİR YARGI!

Bir ülkede, bireysel mutluluğun ve refahın gelişmesi için her şeyden önce “güven” gerekir. Güvenilir bir hukuk devleti ise “adalet” demektir!

Adalet, mülkün temelidir! Adalet aynı zamanda mutluluğun da temelidir. Adaletsizliğe (haksızlığa) uğramak ne büyük bir acıdır! **Adaletsiz bir toplumda, haksızlığa uğramayan; ama etrafında haksızlığa uğramış insanları gören tüm vicdanlı insanlar da acı çeker.**

Esasında, anayasamızda veya kanunlarımızda, “hukuk devletini” veya adaleti “engellenen” bir hüküm yoktur!

Bu durumda, sorun nerededir? Yargımızın maalesef arzu edilen güveni yeterince verememesindedir.

Bu arada yeri gelmişken; dürüst, vicdanlı, çalışkan yargıçlarımızı bu “genelleme” dışında tutmak ve haklarını teslim etmek istiyorum! Çok zor şartlarda, çok az imkanlarla ve vatan sevgisiyle çalışıyorlar. Onları bu genellemeden elbette ki tenzih ediyorum. Ben de bir yargıç torunuyum ve bu mesleğe çok büyük saygım var. Benim tespitlerim, son yıllarda yaşadığımız sorunlarla ve yargıdaki bir kesim ile ilgilidir.

Yargı, her şeyden önce “bağımsız” olmalıdır. Sadece hukuka bağlı kalarak ve vicdani kanaate göre karar vermelidir. “Bağımsız” derken hemen şunu da belirtiyim: **Yargımız sadece yürütmeden değil, her türlü etkiden ve kişiden bağımsız olmalıdır!**

Bu bağımsızlık nasıl sağlanır?

2.1. MESLEĞE GİRİŞ İLKELERİ VE SINAVLARI: KALİTELİ BİR YARGI OLUŞTURMAK

İşin başı yargıçların mesleğe kabulüdedir. Yargıçlık mesleği sadece hukuk bilgisi sağlam hukukçulara açık olmalıdır!

- Hakimler Ve Savcılar Kanunu Madde 9/A değiştirilmeli, mesleğe giriş şartları/aday atama sınavlarında şu hususlar dikkate alınmalıdır:

- i. Mesleğe girişte, “Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu”, sorularına sınav ve mülakatta daha fazla ağırlık verilmeli,
- ii. **Bazı şartlar müphemdir ve istismara açıktır:** “Genel ve fiziki görünüm” vb. Bu tür müphem şartlar kaldırılmalıdır,
- iii. **Mülakat kurulunda Adalet Bakanlığı’nın ağırlığı fazladır.** Daha dengeli bir kurul yapısı olmalıdır,
- iv. **Sözlü mülakat kısmına kıyasla yazılı sınavın ağırlığı artırılmalıdır.**

6 Ocak 2017 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 680 Sayılı KHK’da maalesef bir geriye gidış olmuştur ve yargıçlık mesleği- ne giriş için gereken ve asgari baz puan sayılan “70 puan” şartı kaldırılmıştır.

Bunu hatalı buluyorum: Hukuk bilgisi zayıf yargıçların mesleğe kabul edilmesi, ülkemiz yargısı açısından doğru değildir.

Yargıya girişte, objektif liyakat kriterlerinin az olması, sözlü mülakata fazla önem verilmesi, gibi unsurlar geçmişte “paralel yapılanmayı” kolaylaştırmıştır. Bu kurallar mutlaka gözden geçirilmeli ve sadece liyakate önem verilmelidir.

2.2. YÜRÜTMENİN VEYA BİR “YAPILANMANIN” ATAMA, NAKİL VE DİSİPLİN CEZALARI İLE YARGIYI KONTROL ETMESİNİ ENGELLEMEK

Yargıyı dolaylı şekilde ‘kontrol’ etmenin en bilinen yolları; nakil, atama ve disiplin cezalarıdır. Bu sebeple, bu konulardaki düzenlemeler son derece önemlidir ve yargının bağımsızlığını koruyacak şekilde olmalıdır. Venedik Komisyonu raporlarında bulunan eleştiri ve tavsiyelerden yola çıkarak, aşağıda önerileri sunuyorum:

- **Hakimler ve Savcılar Kanunu Madde 35 Tadili, Atama ve Nakiller:** Mevcut kanun; atama ve nakil konularını, esasen HSYK'nın hazırladığı yönetmeliğe bırakmıştır. Atama ve nakil, son derece önemli hususlardır ve yargı bağımsızlığını koruyacak temel ilke ve şartları kanunda yer almalıdır.
- **Atama ve Nakil Yönetmeliği Tadili:** Yönetmeliğin mevcut halinde atama ve nakil için öngörülen **şartlar fazlasıyla müphem ve geniştir.** Çok genel anlamda 'başarısızlık' ve 'uyumsuzluk' olması halinde nakil mümkündür. Atama ve nakil için gerekli şartlar son derece somut, objektif ve kısıtlı şekilde belirlenmelidir; **istismara ve keyfiyete yer bırakılmamalıdır.** Yönetmelikte bu hükümler tadil edilmelidir.
- **Hakimler ve Savcılar Kanunu Tadili, Disiplin Cezaları:** Aynı şekilde, "sıfat ve görevleri gereklerine uymayan hal ve hareketler" olarak belirtilen, disiplin cezalarına yol açacak sebep ve şartlar, daha spesifik ve kısıtlı şekilde belirlenmelidir. İstismara ve keyfiyete yer bırakılmamalıdır.
- **Anayasa Madde 159 Tadili:** HSYK'nın atama, nakil ve disiplin cezası kararlarına karşı etkilenen hakim-savcının yargıya başvurması mümkün olmalıdır.

2.3. YARGININ DOĞRU, ADİL, İNSAN HAKLARINA SAYGILI OLMASINI VE HİÇBİR ETKİ ALTINDA KALMAMASINI SAĞLAMAK

Yargının, yürütmeden bağımsız olması kadar önem taşıyan bir başka husus da gerçekten adil, doğru, güvenilir, saygın, ilkeli ve insan haklarına saygılı olması, aynı zamanda **hiçbir etki altında kalmamasının** sağlanmasıdır. Bu hedef, doğru 'denge'nin şartıdır. Aşağıda, yine Venedik Komisyonu raporları doğrultusunda bu konudaki teklifimi özetledim:

- **Hakimler ve Savcılar Kanunu 6. Kısım (Madde 62 ve Devamı) Tadili, Disiplin Cezaları, Dürüst ve Saygın Bir Yargı:** Yukarıda, yargının bağımsızlığını sağlamak açısından disiplin cezalarına yol açacak sebeplerin kısıtlı ve çok spesifik olması gerektiğini yazdık.

Ancak “doğru yargı”da dengeyi sağlamak açısından, yanlış davranışların da son derece sert bir şekilde cezalandırılması gereklidir. Örneğin; mevcut kanunda bir yargıcın ilgili bir taraftan hediye veya borç istemesi sadece “yer değiştirme” cezasına tabidir. Venedik Komisyonu’nun tavsiyesine göre bu tür bir davranış, “meslekten çıkarma” ile sonuçlanmalıdır. Özetle; cezalar tekrar gözden geçirilmelidir. Cezaların “baskı unsuru” olarak kullanılmamaları için son derece **somut ve kısıtlı** olmaları gerekir. Ancak tarafsızlık veya dürüstlükten uzaklaştığı kesinleşen yargıçlar için de meslekten çıkarılma olmalıdır.

- **Hakimler ve Savcılar Kanunu’nun (Anayasa Madde 138 doğrultusunda) Tadili, Hiçbir Kişinin Etkisi Altında Olmayan Bir Yargı:** Anayasa, Madde 138’de öngörüldüğü üzere yargıçlar hiçbir kişi veya grubun etkisi altında kalmamalıdır: “Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez... Tavsiye ve telkinde bulunamaz.”

Bu çok önemli kurala tam işlerlik kazandırmak için Hakimler ve Savcılar Kanunu’na bazı somut eklemeler yapılabilir. Hakimler ve Savcılar Kanunu’na yapılacak net bir ekleme ile herhangi bir hakim veya savcının; herhangi bir kişinin talimat, tavsiye veya telkini yönünde karar verdiği tespit edildiği takdirde meslekten çıkarılması öngörülmelidir. Yargıç tam bağımsız olmalıdır, sadece ve sadece “anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak, vicdani kanaatlerine göre” hüküm vermelidir.

2.4. BAĞIMSIZ BİR HSYK (HSK)

Avrupa ülkelerinin uygulamalarına bakarsak, hepsi aşağı yukarı aynı ilkelere sahiptir:

- Kurul üyelerinin çoğunluğu yargı mensupları tarafından seçilir ('Yargı bağımsızlığı ilkesi' gereği).
- Kurul üyelerinin azınlık bölümü, yürütme veya yasama (Meclis) tarafından seçilebilir: Meclis tarafından seçilecek üyelerin nitelikli çoğunluk (örneğin üçte iki) ile seçilmeleri önerilmektedir (Partiler üstü üyelerin kurulda görev yapmalarını sağlamak için).

Bu sebeple mevcut anayasamızda öngörüldüğü üzere, HSYK üyelerinin çoğunluğunun yargı mensupları tarafından seçilmesi doğrudur: Ancak 2010 *reformu öncesi gibi* daha büyük pay üst yargıya bırakılabilir. Az sayıda üye Meclis (üçte iki çoğunluk ile) ve yine az sayıda üye, cumhurbaşkanı tarafından seçilebilir, bunda sorun yoktur.

Ancak, yeni anayasa teklifinde olduğu gibi, üyelerin neredeyse yarısını cumhurbaşkanının, geri kalanını ise Meclis'in seçmesi, tamamen siyasetler tarafından atanan bir HSYK (veya yeni adıyla HSK) yaratır.

Yargının kendi içinde yaptığı seçimin yol açtığı istismarları, tehlikeli "paralel yapılanmaları" son yıllarda gördük. Ancak "yanlış" yeni ve farklı bir "yanlışla" düzeltmeye çalışmak yerine, sorunun kaynağına gidip, bundan sonra yargıyı tamamen liyakat temelinde atamak en doğru yöntem olacaktır.

2.5. BAĞIMSIZ BİR HSYK (HSK) BAŞKANI:

Mevcut sistemimizin en büyük sorunlarından birisi, -ki maalesef bu sorun yeni anayasa teklifinde de aynen muhafaza edilmiştir-

HSYK (HSK) Başkanı'nın, adalet bakanı olması ve bakanın Kurulda önemli yetkilerinin bulunmasıdır. Özellikle disiplin konularında adalet bakanının tutumu kritiktir.

Bunun sonucu olarak, yargının üzerinde yürütmenin etkisi büyük oluyor ve kurul tam bağımsız olamıyor.

– **Neredeyse Tüm Avrupa Ülkelerinde Kurul Başkanları Yargıçlardır:**

İngiltere, Fransa, İspanya, Danimarka, Hırvatistan, Yunanistan, Romanya, Polonya vs. olduğu gibi Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğunda Yüksek Yargı Kurulu Başkanı bir yargıçtır.

– **Kurul başkanının, cumhurbaşkanı veya adalet bakanı olduğu ülkelerde (Malta, İtalya, Bulgaris'tan) ise bu başkanların görevleri tamamen semboliktir** ve özellikle "disiplin" konuları gibi kritik konularda toplantılara katılmaları yasaktır.

TESPİT 54:

YARGININ İŞLEYİŞİNDE BUGÜN VE YAKIN GEÇMİŞTE SORUNLAR YAŞANDIĞI AŞİKÂRDIR. BU BÖLÜMDE, YUKARIDA KISACA ÖZETLEDİĞİM REFORM ÖNERİLERİMİN 2 TEMEL HEDEFİ VAR:

1) BİR YANDAN, YARGININ, YASAMA VE YÜRÜTMEMEYE KARŞI TAM BAĞIMSIZ OLMASINI SAĞLAMAK,

2) AYNI ZAMANDA YARGININ DA DÜRÜST, GÜVENİLİR, İNSAN HAKLARINA SAYGILI, TOPLUM VİCDANINDA SAYGIN OLMASINI VE

HER TÜRLÜ ETKİDEN

BAĞIMSIZ OLARAK SADECE VE SADECE ANAYASAYA,
KANUNA VE HUKUKA UYGUN OLARAK VİCDANI
KANAAT İLE KARAR VERMESİNİ TEMİN ETMEKTİR.

3. DAHA GÜÇLÜ VATANDAŞ HAKLARI: HAK VE ÖZGÜRLÜKLER İLE LAİKLİĞİN ÖNEMİ

3.1. AÇIK VE MEVCUT TEHLİKE YARATMAYAN HER DÜŞÜNCE İFADE EDİLEBİLMELİDİR:

Anayasamızda, temel haklar konusunda onlarca madde var. Diğer bir ifadeyle; anayasamızda esasında hak ve özgürlükler açısından derin bir sorun yok.

Oysa son yıllardaki uygulamaya bakıldığında Türkiye’de geniş hak ve özgürlükler olduğu söylenebilir mi?

Burada sorun, maalesef yargının uygulamalarındadır. **Şerefli bir Genelkurmay Başkanımız “terörist başı” sıfatıyla hapse atıldı mı?** Başı dimdik hapse girdi ve çıktı. Onlarca benzer örnek olduğunu hepimiz biliyoruz.

Bir önceki bölümde gördüğümüz üzere yargı, kaliteli, güçlü ve bağımsız olursa anayasamızdaki hak ve özgürlükler maddelerinin doğru uygulanmasını sağlar.

Ben bu konuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve ABD Yüksek Mahkeme içtihatlarını doğru buluyorum. Özetlemek gerekirse:

“Açık ve mevcut tehlike yaratmayan her düşünce ifade edilebilmelidir.”

Elbette ki şiddete çağrı yapan, diğerleri için tehlike yaratan, herhangi bir terör örgütüne destek veren hiçbir düşünceye geçit verilemez! Bunda şüphe yok. Ancak onun dışında her düşünce ifade edilebilmeli.

Neden mi?

Çünkü düşüncelerin ifadesinden korkmamak gerek. İfade edilemeyen bir düşünce uzun vadede daha tehlikelidir.

Gerçekten de din, vicdan, ifade ve barışçıl toplanma özgürlüğü olduğu takdirde, her bireyin bir yaşama alanı ve kendini istediği gibi ifade etme alanı oluştuktan sonra kimin iktidarda olduğu çok da önemli değil! Kimse, kendini dışlanmış veya mutsuz hissetmez. Toplumda kutuplaşma da azalır. Çünkü herkes bilir ki fikrini rahatça paylaşabilecek. Fikirlerini öne sürerken bazen kazanır bazen kaybeder; ama bu hiçbir zaman sert bir tartışmaya dönüşmez.

Daha önce de anlattım: Bakınız örneğin Avrupa Birliği'ne; çok farklı etnik köken ve dini inançtan 500 küsur milyon AB vatandaşı; barış, refah ve huzur içinde yaşayabiliyor. **Çünkü her bireyin ifade alanı var. Tek ortak değerleri: Özgürlüğe verilen önem. İnsanın kendisi olma özgürlüğü!**

Bir yandan da Ortadoğu ülkelerine bakınız, bir ülkede sadece iki farklı mezhep olsa bile kan, şiddet, savaş ve sefalet doğuyor! Her kesim, diğerine, kendi değerini zorla kabul ettirmeye çalışıyor.

İhtiyacımız olan tek değer; her bireyin inançlarına ve fikirlerine yüzde 100 saygı göstermektir. Bu inançlar ve fikirler diğerlerinin özgürlüklerine zarar getirmediği sürece.

3.2. LAİKLİĞİN ÖNEMİ

Bu bölümde laiklikten bahsetmemek olmaz. **Gerçek din ve vicdan özgürlüğünün bir numaralı şartı, laik devlettir.**

Bir kere şu yanlış ifade tarzını lütfen düzeltelim: “Dindar veya laik olmak”! Böyle bir şey yok: Bir insan “laik” olmaz, laiklik bir devlet yönetimi tarzıdır.

Dindarım; ancak devlet yönetiminin laik olması gerektiğine inanıyorum!

Laikliğin olmadığı ülkelerde bir “resmi din” vardır ve devlet bu resmi dini empoze eder. Devlet, bu resmi dinin kurallarına göre yönetilir. Bu yaklaşım, inanç ve ifade özgürlüğüne aykırıdır ve inançların çeşitliliğini yok sayar. Gelişmiş demokrasilerde böyle bir uygulamanın yeri olamaz.

Bakınız ABD’ye ve Avrupa ülkelerine, bir resmi dine göre devlet yönetilse milyonlarca insan kendini dışlanmış ve mutsuz hissecektir. Bu ülkeler bugün yaşadıkları huzur ortamını kaybeder.

Çok güçlü bir laik anlayışla yönetilen ABD; dünyada, inançların en gelişmiş ve en güçlü olduğu ülkelerin başında gelir.

Türkiye, laiklikten kesinlikle uzaklaşmamalıdır. Laiklikten uzaklaşırsak, Ortadoğu’daki ülkelere farkımız kalmaz ve bu sonuç, ülkemiz için telafisi imkansız zararlara yol açar.

Mustafa Kemal Atatürk’ün ve tüm gelişmiş demokrasilerdeki tecrübelerin bize gösterdiği doğru yol olan laiklik, devletin en temel, “olmazsa olmaz” ilkelerinden sayılmalıdır.

Size ilginç bir şey daha söyleyeyim: Tüm bu özgürlükler hem bireyin mutluluğunu hem de ekonomik başarıyı beraberinde getiriyor!

3.3. GİRİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜNÜN ÖNEMİ

Neden Kaliforniya'daki Silikon Vadisi'nde bu kadar sayıda teknoloji devi doğdu? Çünkü dünyanın en özgür alanlarından biridir, Kaliforniya!

İnsan ruhuna özgür bir gökyüzü verdiğinizde, özgür rüyalar verdiğinizde, icat edemeyeceği, kuramayacağı, yapamayacağı şey yoktur!

Ancak, aynı insana özgür bir gökyüzü yerine kapalı bir oda verin ve rüyalarının bu odaya kısıtlı kalacağını söyleyin, kanatları kırılmış bir kuş gibi o odada yaşar ve hiçbir zaman potansiyelinin farkına bile varamaz.

Biz millet olarak muhteşem bir girişimcilik ruhuna sahibiz. En küçük bakkal dükkanından ve esnafımızdan en büyük şirketimizin kurucusuna kadar!

Bu muhteşem ruha bir de özgür bir ortam sağladık mı bizi gerçekten kimse tutamaz!

Ben de bir "girişimciyim". Sıfırdan bir hukuk bürosu kurdum. Birçok yeni işin kuruluşunda da danışmanlık yaptım. Girişimcilerle yakından çalıştım ve saygım büyüktür. Girişim; risk demektir, cesaret demektir; ama dünyayı ilerleten girişimcilerdir!

İster bilimde - ister sanatta - ister iş dünyasında: Yaşasın girişimcilik!

Girişimcilik bir ülkeyi ileri götürür. Silikon Vadisi gibi özgürlük alanları olmasaydı; Microsoft, Apple, Google, Yahoo, HP, Oracle ve Facebook gibi dev markalar olur muydu? ABD bugünkü ABD haline gelebilir miydi? Sadece otomotiv şirketleriyle yetinselerdi, bugün muhtemelen dünya liginde en gerilere düşeceklerdi! Nitekim, bugün dünyanın en değerli 10 şirketinden 6'sı teknoloji alanında faaliyet gösteriyor ve hepsi o özgürlük ortamından doğdular.

DÜNYANIN EN DEĞERLİ İLK 10 ŞİRKETİ

SIRALAMA	ŞİRKET	FAALİYET ALANI	MARKET DEĞERİ
1	APPLE	Teknoloji	534 milyar dolar
2	ALPHABET (GOOGLE)	Teknoloji	507 milyar dolar
3	MICROSOFT	Teknoloji	413 milyar dolar
4	EXXON MOBİL	Petrol	326 milyar dolar
5	FACEBOOK	Teknoloji	321 milyar dolar
6	BERKSHIRE HATHAWAY	Fon	312 milyar dolar
7	JOHNSON&JOHNSON	Eczacılık	288 milyar dolar
8	GENERAL ELECTRIC	Teknoloji	271 milyar dolar
9	AMAZON.COM	Teknoloji	250 milyar dolar
10	WELLS FARGO	Bankacılık	242 milyar dolar

Kaynak: <http://fortune.com/2016/02/04/most-valuable-companies-fortune-500-apple/>

TESPİT 56:

*ÜLKEMİZDE, MİLLETİMİZİN, ORTA ASYA'DAN
GELEN ATALARIMIZIN ÖZGÜR RUHUNU TEKRAR
CANLANDIRMALİYİZ!*

*BU ÖZGÜR RUHLA YENİ DÜNYALAR ELE GEÇİRECEĞİZ;
AMA GÜÇLE DEĞİL!*

ZEKAMIZLA, GİRİŞİMCİLİK RUHUMUZLA!

ÖZGÜR DÜŞÜNCE, BAŞARI VE YENİLİK GETİRİR:

*YENİLİK OLMADAN, BU DİNAMİZM VE İNANÇ
OLMADAN, EKONOMİMİZİ AYAĞA KALDIRACAK
VİZYONU OLUŞTURAMAYIZ.*

4. GERÇEK BİR KALKINMA VİZYONU ORTAYA KOYULMALI: EĞİTİM VE AR-GE REFORMU ŞART!

İstihdam için, “sürdürülebilir” (tüketime dayalı olmayan, kronik cari açık yaratmayan) büyüme için; özetle, halkımızın zenginleşmesi için “yüksek teknoloji devrimi”ni gerçekleştirmeliyiz.

Dünyanın ileri gelen ülkelerinin “4. Sanayi Devrimi’ni” konuştuğu ve gerçekleştirdiği bugünlerde, esas bu konulara odaklanmalıyız: “Treni kaçırmamalıyız.” Türkiye’nin Global İnovasyon Endeksi’nde 42. sırada olduğunu düşünürsek, kat etmemiz gereken daha epey yol olduğunu anlarız.

İnşaat sektörü ile Türkiye, hem yurtiçinde hem yurt dışında birçok başarılı işe imza attı. Bunu takdir ediyorum. Ayrıca, bu iktidar, önemli alt yapı ve ulaşım projelerinin gerçekleşmesine vesile oldu. Bunu da kabul ediyorum. Ancak bu başarı, bizi bir yere kadar getirdi. Artık sadece bu “vizyonla” daha ileri gidemeyiz.

Ülkemiz tıkanı. Halkımız tekrar fakirleşmeye başladı.

Yeni istihdam yaratmak için, milletimizin zenginleşmesi için, ekonomimizin (sağlıklı) büyümesi için ekonomide yeni bir vizyona ihtiyaç var!

Gerçek vizyon sadece elimizdeki varlıkları satarak gelir elde etmek veya elimizdeki tüm önemli varlıkları teminat göstererek daha fazla borçlanmak değil (bakınız “Varlık Fonu”):

Gerçek vizyon: Daha fazla, daha değerli üreterek gelir elde etmektir!

Ülkemizin zenginleşememesinin temel sebeplerinden biri, yüksek teknoloji üretimimizin olmamasıdır.

Sürekli ucuz mal satan bir esnaf gerçek anlamda zenginleşebilir mi? Zenginleşemez. Türkiye de zenginleşemiyor.

Dış ticaret açığımızın (enerji hariç) yüzde 98’i yüksek teknoloji ürünlerindedir. İhracatımızın sadece yüzde 3’ü yüksek teknoloji bazlıdır.

670 TIR demir satıp, ancak 1 TIR cep telefonu alıyoruz!

BASİT VE SOMUT BİR MUKAYESE: GÜNEY KORE - TÜRKİYE

– **Güney Kore doğal zenginliklere sahip değildir**, hatta bu alanda Türkiye’den daha fakirdir. Yüzölçümü olarak da Güney Kore halkı, bizden çok daha sınırlı bir alanda yaşamak zorundadır.

1960’lardan 1980’lere kadar Türkiye’de kişi başına düşen milli gelir, Güney Kore’nin üzerinde olmuştur!

Oysa **bugün Güney Kore’nin kişi başına düşen milli geliri 28 bin ABD doları civarındadır. Bu da, bir Güney Kore vatandaşının, bir Türk vatandaşından neredeyse 3 kat zengin olduğunu gösteriyor!**

- İstihdam oranlarıyla ilgili konuşursak, Güney Kore’de işsizlik oranı yüzde 3 seviyesinde iken, bizdeki işsizlik oranı yüzde 11’i geçmiş durumda. Genç işsizliğin Türkiye’deki seviyesi yüzde 28’lere kadar yükseldi.
- Enflasyon düzeyleri karşılaştırıldığında, Güney Kore’deki enflasyon yüzde 1,3 seviyelerinde çıkarken, Türkiye’de milletimizi eziyor: Yüzde 8,5.
- Peki, hiçbir doğal zenginliği olmayan, Türkiye’ye göre hiçbir doğal üstünlüğü olmayan Güney Kore bu refah seviyesini nasıl yakalayabilmiştir?

Cevabı çok basit: 1980’lerden itibaren istikrarlı biçimde AR-GE (Araştırma-Geliştirme) yatırımlarına öncelik vererek.

Türkiye de bunu yapabilir, vatandaşlarını bu refah seviyesine ulaştırabilir.

- Güney Kore, yılda **66 milyar dolar** AR-GE yatırımı yapmaktadır. 2017 bütçesinde Türkiye’de ARGE’ye ayrılan pay ise sadece 5,8 milyar Türk lirası (**1,5 milyar dolar** civarı)!

Güney Kore yılda 136 milyar dolar yüksek teknoloji ihracatı yapmaktadır!

- Rakamlar arasında “uçurum” var, mukayese bile edilemez.

Şu an Türkiye’nin herhangi bir gerçek AR-GE/Teknoloji programı ve vizyonu olmadığı somut rakamlarla apaçık ortadadır. Bu vizyon eksikliğinin işsizliğe ve milli gelire etkileri de apaçık ortadadır.

Yüksek Teknoloji Devrimi için kararlılıkla derhal harekete geçmemiz gerekir:

- i) Yüksek teknoloji yatırımlarını Türkiye'ye çekmek için özel bir teşvik paketi uygulanmalıdır.
- ii) Ayrıca şu an sembolik düzeyde olan GSYH'deki AR-GE harcamalarının payını peyderpey, üç-dört yıl içinde GSYH'nin **yüzde 3'**üne çıkarmalıyız. **Güney Kore'de bu oran yüzde 4,3'tür.**

Bu kaynak sayesinde hem yeni iş yaratılacak hem de iki-üç yıl içinde, Türkiye daha fazla yüksek teknoloji ihraç eder konuma getirilecek. Özetle; **Türkiye zenginleşecek, işsizlik azalacak, kişi başı milli gelir artacak.**

AR-GE SADECE PARA İŞİ Mİ? BÜTÇEDEN PAY AYIRMA İŞİ Mİ?

Hayır, elbette değil. İsteddiğiniz kadar para ayırın, bu parayı icada çevirecek "bilim gücünüz" yoksa vizyon da gerçekleşemez.

Burada iki önemli nokta var.

1- Eğitim sistemimiz iyileştirilmeli: Özellikle AR-GE için gerekli olan bilimsel eğitime tam destek verilmeli!

Bildiğiniz gibi, tablolar ve rakamlar her yerde açıklandı. Ayrıntılı tekrar etmek istemiyorum. Eğitim konusunda dünyada, ekonomik gücümüze göre çok gerilerdeyiz.

Düşünün ki, 18. büyük ekonomiye sahibiz; ama Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) 2016 yılı endeksine göre eğitimde, 38 OECD üyesi ülke arasında 35. sıradayız!

Tüm uluslararası araştırmaların gösterdiği nokta şudur: **Eğitimde özellikle matematik ve fende çok gerilerdeyiz.** PISA 2015 verilerine göre dünyada 70 ülke arasında, 52. sıradayız.

Üniversitelerimizin kaynakları da olması gerekenin çok gerilerinde. Basit bir örnek: Harvard Üniversitesi'nin elinin altındaki toplam fonlar 44 milyar dolar! Bizim en gelişmiş üniversitemiz, ODTÜ'nün yıllık bütçesi ise 480 milyon lira. (Yaklaşık 130 milyon dolar).

Kurtuluş eğitimdedir: Fakir bir ailede, anne ve baba, çocukları için en çok ne ister bilir misiniz? İyi bir eğitim. Çünkü aileler bilir ki çocuğu iyi eğitim alırsa "kendini kurtarır", daha büyük refah içinde yaşar. İşte ülkeler için de durum aynıdır: Toplum daha eğitilmiş olursa o ülke "kendini kurtarır", daha zengin olur!

Eğitimde ise her şey "daha fazla para" ile çözülemez. Eğitim için çizilen vizyon çok önemlidir.

Dünyada matematik ve fende bu kadar geride olan bir genç toplum, gelecekte Microsoft ve Apple gibi dev markalar kurabilir mi? Elbette ki hayır, kuramaz.

Teknoloji demek; matematik ve fen demektir. Başka hiçbir ders, teknoloji icat edebilmenizi sağlayamaz.

Meşhur Finlandiya eğitim reformuna bakarsak, eğitim bütçesini birden bire katlamadığını görürüz.

Finlandiya önce bir eğitim vizyonu oluşturdu. Bu vizyonu ana hatları ile özetlersek;

- Tüm çocuklara 9 yıllık temel eğitimi mecburi kıldı. (16 yaşına kadar, kız-erkek, tüm çocuklar okulda olmalı)
- Özgürlükçü bir anlayış geliştirdi. Katı disiplinli eğitim, ödev, ezberle dayalı sınav sistemi yerine çocukları keşfetmeye, sorgulamaya ve icat etmeye yönelen bir eğitim sistemi oluşturdu.
- Çocuklara düşünmeyi öğretti!

Bunun sonucu ne oldu biliyor musunuz? **5 buçuk milyon nüfuslu küçücük Finlandiya'dan birçok dünya devi küresel şirket çıktı:** Nokia, Huhtamaki, Kone, UPM-Kymmene...

Finlandiya'da kişi başı milli gelir, 42 bin 311 bin dolardır. Bizim yaklaşık 4 mislimiz!

2. "Beyinlerimize", Türkiye'de Çok İyi Bir Ortam Sağlamalıyız:

Ülkemizde son zamanlarda yaşanan sorunlardan dolayı, yüksek eğitilmiş birçok kişi yurt dışında iş imkanları bulup yerleşmeye başladı. Bu akışı mutlaka geri çevirmeliyiz! **Parlak beyinlerimize, birikimli akademisyenlerimize, eğitilmiş gençlerimize her zamankinden çok ihtiyacımız var!**

Bu nedenle Türkiye'nin geleceğini yönlendirecek beyinlere, gençlerimize iyi bir ortam sağlamak zorundayız. Ülkelerinde mutlu, huzurlu ve özgür bir ortamda yaşayabileceklerine inanmalıyız.

TESPİT 57:

SÜRDÜRÜLEBİLİR BÜYÜME VE HALKIMIZIN ZENGİNLEŞMESİ İÇİN EĞİTİM VE AR-GE'DE YENİ BİR VİZYON ŞART!

1) KAYNAKLAR ARTTIRILMALI. ÖZELLİKLE AR-GE'YE AYRILAN BÜTÇE, BENZER EKONOMİLERLE MUKAYESE EDİLEMEYECEK KADAR DÜŞÜK!

2) DOĞRU VİZYON OLUŞTURULMALI.

A) FİNLANDİYA'NIN YAPTIĞI GİBİ HER ÇOCUĞUN ASGARİ BİR YIL SAYISI EĞİTİM ALMASINI SAĞLANMALI, "DÜŞÜNMEYİ ÖĞRETEN" BİR MÜFREDAT BENİMSENMELİ.

B) BİLİMSEL EĞİTİME DAHA FAZLA DESTEK SAĞLANMALI. TÜRKİYE BU ALANLARDA EKONOMİK BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE KAT KAT GERİLERDE.

GÜNEY KORE VE FİNLANDİYA ÖRNEKLERİ BİZE ŞUNU GÖSTERİYOR:

DOĞRU VİZYON ORTAYA KOYULURSA, CESARETLE UYGULANIRSA, BİR ÜLKE KİŞİ BAŞI GELİRİNİ KATLAYABİLİR!

ÖRNEK Mİ? BİZDEN DAHA AZ DOĞAL ZENGİNLİĞİ OLAN GÜNEY KORE'DE İNSANLAR, BİZİM YAKLAŞIK 3 MİSLİMİZ ZENGİN!

5. AVRUPA BİRLİĞİ İLE YAPICI DİYALOG: NASIL BİR AVRUPA PROJESİ?

Küçük bir not: Avrupa'nın kalbinde büyümüş biriyim. Bu yüzden, **"saf, naif bir Avrupa hayranı" değilim!** Tam tersine: Avrupa'nın içinde büyüdüğüm için, Avrupa'nın eksilerini artılarını, hatalarını, sevaplarını çok yakından bilen biriyim! Bu yüzden aşağıda okuyacağınız Avrupa Birliği konusunda yazacaklarım tamamen rasyonel bir mantık yürütülerek oluşturulmuş düşüncelerdir. Sadece ülkemizin uzun vadeli ekonomik yararı düşünülerek yazılmıştır. Avrupa Birliği ile ilişkilerde her zaman ön planda tutulması gereken, kendi ülkemizin yararadır: bu da ancak rasyonel ve etkin politikalar ile başarılır.

AVRUPA BİRLİĞİ İLE İYİ İLİŞKİLER NEDEN ÖNEMLİ?

Avrupa Birliği (AB) üyeliği yakın gelecekte gerçekçi olmasa da AB ile üyelik sürecine aktif şekilde devam etmek, Türk ekonomisi için büyük önem taşıyor. Neden mi?

Bir hukukçu olarak, AB'ye üyelik (ve AB müktesebatına uyum) sürecinin Türkiye'de **hukuk devletine ve demokrasiye** katkılarını bizzat gördüm. Maalesef son yıllarda bu süreçten uzaklaştık ve hukuk devleti yaralar aldı.

Ama burada AB sürecinin tamamen farklı bir boyutunu anlatmak istiyorum. Çünkü bunun yeterince anlaşılmadığını görüyorum. **O da ekonomik boyutu...**

Zira AB ile yola devam edilmesinin önemi; **"AB hayranlığından" değil**, halkımızın fakirleşmesinin, işsizlik artışının önüne geçmesi bakımından önemli. Yani, halkımızın en fakir kesimi için AB süreci özel bir önem taşıyor. Bakınız:

- **Kişi Başı Milli Gelire Müzakerelerin Etkisi:** AB ile müzakere sürecinin başlamasından önce (2005 yılı öncesi), ülkemizde ortalama kişi başı milli gelir, yıllarca 3-4 bin dolar bandında seyretti. Müzakerelere başladıktan sonra 7 bin dolar seviyesine çıkan milli gelir, sonra da 11 bin dolarları buldu. Özetle, halkımızın geliri artmıştır! (Evet bunda kısmen TÜİK'in hesaplama sistem değişikliği payı da var biliyorum; ama diğer büyük pay, AB müzakerelerinin ve bu müzakereler sonucu atılım adımlarıdır).

Geçtiğimiz yıldan itibaren AB'den uzaklaşmaya başlamamızla birlikte, kişi başı milli de gelir düşmeye başlamış, 9-10 bin dolar bandına inmiştir. (TÜİK'in bu yıl getirdiği hesaplama yöntemiyle milli gelir düşmeyip artıyor gözükse de, aynı kriterler uygulamaya devam ettiğinde düşüşün fark edileceği uzmanlarca da belirtilmektedir. Öte yandan yaşanan gerileme, halkımız tarafından da hissedilmektedir).

- **Yatırımların Önemi:** 2005 yılından itibaren neden bir iyileşme/zenginleşme yaşanmıştır? Bunun cevabı, sermaye yatırımlarında yatmaktadır. 2005 öncesi ülkemize giren uzun vadeli sermaye yatırımları yılda 1-2 milyar dolar seviyesinde

gerçekleşirken, **AB müzakerelerinin başlamasıyla yılda 20-22 milyar dolar seviyesine çıkmıştır!**

Bu yatırımlarda çalışmış bir hukukçu olarak şunu söyleyebilirim: **AB müzakerelerinin devamı dahi (üyelik olmasa bile), dünyadaki tüm yatırımcılar için bir güven oluşturmuştur ve Türkiye'deki yatırımlar belirgin şekilde artmıştır.**

AB'den uzaklaştığımız için son birkaç yıldır ülkemize gelen sermaye yatırımları ciddi oranda düşmüştür. Sermaye yatırımları için (işe dönüşen yatırımlar) 2016'da beklenen rakam sadece 4 milyar dolar civarındadır.

Ocak-Kasım 2015'te 10 milyar 300 milyon dolar sermaye yatırımı gelmiştir.

Ocak-Kasım 2016'da gelen sermaye yatırımı ise 3 milyar 800 milyon dolar olmuştur.

Yüzde 63'lük bir azalma.

Bu yıl 10-12 milyar dolar daha yatırım gelseydi, yaratılacak yeni iş imkanlarını hesaplamak hiç de zor değil...

- **Peki “Sermaye Yatırımı” Ne Demek?** En somut ifadeyle örneğin, “bir fabrika kurulması” demek, “binlerce kişiye iş ve aş” demek. **Ülkemize son 15 yılda yapılan sermaye yatırımlarının yüzde 75'i Avrupa'dan, yüzde 10'u da ABD'den gelmiştir.** Yani fabrikalarımıza, büyük projelerimize akan paranın yüzde 85'i, son 15 yıldır, Batı'dan gelmiştir. Hükümetimizin tüm gayretlerine rağmen, Ortadoğu ve Yakındoğu'dan gelen uzun vadeli yatırımlar ise son 15 yıldır hep yüzde 10 civarında kalmıştır!
- **Finans ve Kredi Kaynakları Avrupa'dan Sağlanmaktadır: Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı boyunca gerçekleştirilen büyük altyapı projelerinin (yap-işlet-devret) büyük bölü-**

mü -köprüler, havalimanları, hastaneler, enerji santralleri vs.- Avrupa'dan gelen finansman ile gerçekleştirilmiştir. Bu projeler, ya doğrudan Avrupa bankaları tarafından veya Avrupa bankalarından sendikasyon kredisi alan Türk bankaları tarafından finanse edilmiştir.

Son yıllarda, AB'den uzaklaştığımız için, son büyük projeler mecburen, ağırlıklı olarak Türk devlet bankaları tarafından finanse edildi.

- **En Büyük Ticaret Ortağımız AB Ülkeleridir: İhracatımızın yaklaşık yarısı AB ülkelerine yapılmaktadır.**
- **Turizmde En Büyük Gelir Kaynağımız Yine AB'ye Üye Ülkelerdir: Ülkemize her yıl gelen turistlerin yaklaşık yarısı AB ülkelerindedir.**
- **AB ile Müzakerelerin Devamı, Dünyanın Farklı Bölgelerinden Gelen Yatırımcılar İçin de Önemli Bir "Güven Ortamı" Sağlıyor:** Japon yatırımcı da, ABD'li yatırımcı da Türkiye'nin AB üyelik sürecine büyük önem veriyordu. Bunu kendim bi- rebir tecrübe ettim. Söyledikleri hep şuydu: *"Türkiye'nin bir süre daha AB'ye girmeyeceğini biz de biliyoruz; ama bu hede- fin olması bize güven veriyor"*.

Diğer bir ifadeyle AB müzakere süreci sadece Avrupa'dan gelen yatırımlar için değil, tüm dünyadan gelen yatırımlar için ülkemizin güvenli bir liman olarak görülmesini sağlamıştır.

- **AB Müktesebatını İç Hukuk Sistemimize Uyarlamamız, Tüm Yatırımcılar İçin Bir Güven Sebebidir:** Elbette "Her AB ku- ralı, birebir, körü körüne kopyalansın," diyenlerden değilim. Bunlar, ülkemizin gerçeklerine uyarlanmalı, doğru olan yanlıştan ayıklanmalıdır. Ancak, AB uyum süreci; tüketici hukuku, ticaret hukuku, rekabet hukuku ve çevre hukuku gibi birçok alanda ilerlememizi sağlamıştır.

- **Hak ve Özgürlükler Konusunda da AB Müktesebatı ve AİHM Kararları İlerici Örnekler Oluşturuyor.**

“NAİF BİR AVRUPA HAYRANI” DEĞİLİM!

Avrupa'nın Türkiye'ye önyargıları olduğunu biliyorum, Avrupa'nın hatalarını görüyorum. Avrupa'da yükselen yabancı düşmanlığını üzüntüyle izliyorum. Bunların hepsi doğru. AB'nin bizi bazı konularda yeterince anlamadığını da biliyorum ve bazı konulardaki isyanlarımızı da çok haklı buluyorum!

Ama şunu söylüyorum: Devlet duygusal tepkilerle yönetilmez. Devlet her zaman sağduyu ile ve sadece ülkemizin, halkımızın yüksek menfaati düşünülerek yönetilmelidir.

Bakınız, Rusya ile tatsız bir olay yaşandı. Bunun sonucu başta turizm olmak üzere bazı sektörlerimiz neredeyse batma noktasına geldi. Yavaş yavaş toparlanıyoruz. **Rusya'dan çok daha bağımlı olduğumuz bir ekonomisi olan AB ile köprüleri atarsak veya AB'den uzaklaşırsak, olacakları lütfen bir an için düşünün!**

AB sürecinin yatırımlara, ihracatçımıza, turizmcimize etkilerini düşünmek zorundayız!

Bu yüzden, AB ile tekrar sağduyulu bir diyalog inşa etmemiz şart.

Siyasilerimizin sorumluluğu, “popüler” olanı değil, ülkemiz için “doğru” olanı yapmaktır.

Yakın gelecekte değil; ama uzun vadede, AB'ye üye olabileceğimizi hâlâ düşünüyorum. Lakin doğru politikalarla. Bugünkü söylemlerle değil. Şimdilik üye olmasak bile üyelik sürecinden kopmamak büyük önem taşıyor.

Evet, doğru, şu an müzakereler, hukuken olmasa da “fiilen” donmuş durumdadır.

Ancak Őu anki hedef, en azından müzakereleri koparmamak ve bir Şekilde, yavaş yavaş yapıcı diyalog tekrar inşa etmek, bir-iki yıl içinde müzakerelerin tekrar ve samimiyetle baŐlamasını sağlamak olmalıdır. Uzun vadeli bir perspektif olsa dahi, bu süreci tekrar baŐlatmak her Şeyden önce ekonomimiz, yani halkımızın refahı için önemli bir konudur. Müzakereler tekrar baŐladığında ise, **daha verimli, daha etkin ve Türkiye'nin yararına** bir diyalog kurmalıyız!

Avrupa'da "Türkiye'nin yeliğine EVET" yönünde ciddi bir irade vardı. O irade uzun vadede canlanabilir.

2005 yılında Avrupa Parlamentosu'nda yüzlerce vekil, "**Türkiye'ye EVET**" pankartını coŐkulu bir Şekilde havaya kaldırdı. Türkiye ile müzakerelerin baŐlatılmasına "EVET" dedi.

Avrupa buna mecbur değildi, zaten Gümrük Birliği'ni çoktan elde etmiŐti. Özetle, Türkiye'den en çok isteyeceği, sıkça argüman olarak kullandığımız "*78 milyonluk büyük bir pazarı*" zaten vardı. Ticari açıdan en iyi sonucu almıŐtı!

Avrupa Birliği esasında Türkiye'yi, Avrupa'nın bir parçası olarak kucaklamak istemiŐ, Avrupa halklarını temsil eden parlamento-sunda da bu yönde ciddi bir niyet ortaya koymuŐtu.

Evet biliyorum, sizi duyar gibiyim! Avrupa'nın ciddi bölümünde aŐırı sağ, ırkçı partiler ykseliŐteyken; yabancı korkusu, terör olayları yüzünden tavan yapmıŐken; "globalleŐmeye" inanç iyice azalmıŐken; Türkiye'nin AB yeliėi gerçekçi değil. **Evet, doğru. Bugün, Őu an, kısa vadede gerçekçi değil. Katılıyorum!**

Ancak bir ülkenin vizyonu, gelecek üç-beŐ yıl üzerinden izilmez. Őimdiden yolun üzerindeki taŐlar döŐenmeye baŐlanır ve konjonktür uygun hale geldiğinde siz de "hazır" olursunuz.

Bu uzun vadeli vizyondan ŐaŐmamalıyız. Kısa vadede de AB ile iyi iliŐkilerin getireceği daha fazla yatırım ve ticarettten, turizm potansiyelinden faydalanmalıyız.

Bazı görüşler var: "AB'ye üyelik hedefinden vazgeçelim, sadece ticari ilişkiler üzerinden daha yakın bir birlikteliğimiz olsun."

Bunun "gerçekçi olmak" adına söylendiğinin farkındayım ve bunun söylenmesini anlıyorum.

Ancak ben bu görüşe katılmıyorum: Hedefimizi, "üyelik" olarak korumaya devam etmeliyiz.

Zira, en az ticari bakış açısı kadar, demokrasi ve insan hakları alanındaki ilerlemeler de devam etmeli. Bu konularda, AB müktesebatı ve hedefi, bizim için önemli bir çıpaydı. Ayrıca uzun vadede AB'de etkin bir siyasi gücümüz/sesimiz olmalı.

AB'den uzaklaştıkça bu alanlarda açık bir şekilde geriledik: "takmamaya" başladık. Demokrasi ve insan hakları, en az ticaret kadar önemli.

"Zaten AB geriliyor, yakında yok olacak, orada işimiz ne?" diyenlere de çok kısaca şu iki şeyi söylemek isterim:

- i) AB vatandaşları bizden halen 3-4 misli zengin. Önce o seviyeye gelelim, sonra "beğenmezsek", AB'yi yetersiz bulursak, tekrar konuşalım!
- ii) AB "fikrini" önemsiyorum. AB, daha ileri düzeyde insan hakları, demokrasi ve barış ortamı oluşturmak için kurulmuş ender topluluklardan biri. AB öncesi Avrupa neydi? Bitmeyen savaşlar! AB fikri elbette ki İkinci Dünya Savaşı sonrasında, savaşa "çare" olarak düşünülmüş bir fikir ve o yüzden çok değerli. **Evet, AB fikri, ırkçı ve korumacı (protectionist) akımlardan dolayı "risk altında"; ama ben oyumu "AB fikri" tarafında kullanıyorum.**

AB fikri ve genel olarak hümanizm şu an ki gidişata karşı galip gelmeli!

Buradan çok bağlantılı başka bir soruya geçmek istiyorum...

6. YENİ DÜNYA DÜZENİNDE NEREDE OLMALIZIZ?

Son zamanlarda Ülkemizde pek çok kesimde batı karşıtı söylemler gelişti. Elbette bazı tenkitleri anlıyorum ve batının da hataları var. Ancak yine de Türkiye'nin yüzünün Batı'ya dönük kalması gerektiğine inananlardanım!

Bunu söylerken, "Doğu'yu ihmal edelim," demiyorum. Her ülke ile elbette ki ilişkilerimiz iyi olmalı, ticaret olanaklarını geliştirmeliyiz. Ekonomik açıdan Uzakdoğu'nun yıldızının parladığını ben de çok iyi biliyorum. Bundan azami ölçüde faydalanmalıyız!

Ancak, (tabii ki tam bağımsız ve egemen kalarak) bir "grupta" yer almamız gerekiyorsa o grup, Batı demokrasileri olmalı.

Çok basit birkaç sebeple:

- Ülkemin demokrasiler arasında olmasını isterim,
- Çocuklarımızın ve gençlerimizin geleceği için Youtube'un ya da Google'ın yasaklandığı, internetin kesildiği ülkeler arasına da olmaktansa hak ve özgürlükleri en geniş haliyle tanıyan ülkelerin arasında yer almamızı isterim.

Çocuklarımıza ve gençlerimize, hayallerini gerçekleştirmeleri için sonsuz bir gökyüzü verilmesini isterim: penceresiz küçük bir odada kapanmalarını istemem.

Batı'dan uzaklaşırsak nereye yaklaşacağız, alternatifimiz nedir?

Şanghay İşbirliği Örgütü mü? Şanghay grubu ülkelerinin önemli bir kısmında demokrasi yok. Üstelik aralarındaki temel kurallardan biri diğer üye ülkelerin "iç demokrasi" sorunlarına karışmaktır. Şanghay grubu, ağırlıklı olarak "güvenlik" hedefli bir örgüttür. Şanghay örgütü, üye ülkelerinin liderlerini "rahatlatıyor",

“Demokrasi sorunlarınıza karışmayacağız,” diyor. Halkımızın menfaatine bir istikamet olmadığını düşünüyorum.

7. EKONOMİYE GÜVENİ TEKRAR SAĞLAMAK:

Ekonomiye güveni tekrar sağlarsak, ülkemiz tekrar kalkınmaya başlar: Yatırımlar artar, işsizlik azalır, gelirler artar. Türk lirası değerini arttırır. Faizler azalır.

Bunu sağlama yöntemimiz basit (daha fazla ayrıntı için lütfen bu kitabın, **1. Kısım 7. Bölümüne** bakınız):

- 1- Yeni ve denenmemiş bir “sistem” değişikliği belirsizliğini gündemden kaldıralım,
- 2- Hukuk devletine ve hak ve özgürlüklere gereken değeri tekrar verelim: Güvenilir, adil ve bağımsız bir yargı,
- 3- Güçlü kurumsal yapıyı tekrar güçlendirelim: Güçlü, birikimli ve tam bağımsız Merkez Bankası, BDDK, EPDK vb. kurumları oluşturalım,
- 4- Meclis ve dolayısıyla “orta akıl” tekrar çalışmaya başlasın, KHK uygulamalarına son verelim ve
- 5- En büyük yatırım ve ticaret ortağımız AB ile ilişkileri düzelteyim.

BİTİRİRKEN BİRKAÇ DÜŞÜNCE...

“Ülkemizde bugün en büyük sorun nedir?” diye sorsalar, tereddütsüz biçimde “İletişimsizlik, kutuplaşma; uzlaşısızlık, sevgi eksikliği ve anlayış eksikliği,” derim.

Ülkemiz sanki birkaç gruba, kampa ayrılmış. Hiçbir kamp da diğerini duymuyor, duymak için de gayret sarf etmiyor. Sevgi azalmış. Bunu korkunç üzücü ve endişe verici buluyorum.

İşte esas bu yüzden, yeni anayasa teklifini sakıncalı buluyorum.

Çünkü;

- **Tüm toplumu kucaklayan**, tarafsız, partisiz bir cumhurbaşkanına her zamankinden fazla ihtiyacımız var! Oysa yeni anayasa, partili cumhurbaşkanını öngörüyor.
- **Tüm toplumu temsil eden** Meclis'in güçlendirilmesine ihtiyacımız var! Oysa yeni anayasa, tam tersine Meclis'i "sembolik" konuma düşürüyor, Ülkemizin büyük ölçüde (hiçbir toplumsal istişare gerektirmeyen, ortak aklın aranmadığı) Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile yönetilmesine kapıyı açıyor.
- **Tüm topluma eşit mesafede bir devlete** ihtiyacımız var! Oysa yeni anayasa ile bir kişi (yaklaşık yüzde 50'yi temsil eden partili bir cumhurbaşkanı) tüm devleti tekrar yapılandırabilecek. Devletin –bürokrasinin- tamamen siyasallaşma riski çok büyük. Toplumun yarısı kendini dışlanmış hissediyor.
- **Tüm toplumu kucaklayan bir eğitim sistemine** ihtiyacımız var! Oysa yeni anayasa ile bir kişi (yaklaşık yüzde 50'yi temsil eden partili bir cumhurbaşkanı) tüm eğitim sistemini şekillendirecek, herhangi bir kriter veya liyakat sistemine bağlı olmadan.
- **Tüm topluma eşit mesafede bir yargıya** ihtiyacımız var! Oysa yeni anayasada bir kişi (yaklaşık yüzde 50'yi temsil eden partili bir cumhurbaşkanı) yargıyı şekillendirecek. Yargı siyasallaşırsa, toplumun yarısı kendini "adaletsizliğe" uğramış hissedecek.

Yeni anayasa teklifi, kabul edilirse, her alanda "Yüzde 50'nin Türkiye'si"ni yaratacak.

Yeni anayasa, "Türkiye'yi baştan yaratma yetkisini" bir kişiye devrediyor.

Bu kişinin bir sonraki seçimlerde kim olacağını da hiçbirimiz bilmiyoruz!

Belki mevcut iktidardan biri olacak, belki tam tersi görüşlü biri... Her kim olursa olsun, "Yüzde 50'nin Türkiye'sini" her alanda hakim kılacak!

Peki diğer yüzde 50 ne olacak?

Kendini dışlanmış hissedecek.

Bir ülke, "tek ayak" üzerinde durabilir mi? Bir ülke "tek ayak" üzerinde gelişebilir mi? Bir ülke "tek ayak" üzerinde güçlü olabilir mi?

Daha fazla sevgiye, daha fazla uzlaşmaya, daha fazla birbirimizi dinlemeye ve ortak akli bulmaya ihtiyacımız var. Bu, ülkemizin geleceği için hayati önem taşıyor.

Bu kitapta da anlatmaya çalıştığım üzere, aradığımız çare anayasa değişikliğinde değil!

ÇARE, BAŞKANLIK DEĞİL!

SONUÇ BÖLÜMÜNDE İZAH ETTİĞİM ÜZERE, ESAS "ÇARE"; SON YILLARDA UZAKLAŞTIĞIMIZ PARLAMENTO SİSTEMİMİZİN AYARLARINA DÖNÜP, BİRÇOK ALANDA DOĞRU POLİTİKALARI UYGULAMAKTA VE YENİ BİR EKONOMİK VİZYON OLUŞTURMAKTADIR.

Bunu başarmak hiç de zor değil! Doğru bakış açısı ve uygulamalarla ülkemiz bir-iki yıl içinde tamamen toparlanabilir ve bulunduğu zor durumdan çıkabilir. Bunu hep birlikte olursak başarabiliriz! Çare var!

Yeni anayasa teklifiyle ilgili çok yakında hepimiz oy kullanaca-

ğiz...

Bir siyasi partiye oy vermeyeceğiz!

Bir lider seçmeyeceğiz!

Türkiye'nin geleceğini şekillendireceğiz... 21. Yüzyıl'da nasıl bir Türkiye istiyoruz? Buna hep birlikte karar vereceğiz.

Çocuklarımız için, gençlerimiz için, hepimiz, sadece vicdanımızın sesini dinleyip, bir seçim yapacağız.

Ülkemiz için hayırlısı olsun. Takdir artık yüce milletimizindir.

**Saygılarımla,
Av. Ece Güner Toprak
6 Şubat 2017, İstanbul.**